NORSK KULTURFORUM

16.10.2026

Notat til kommunekommisjonen

Nasjonalt ansvar og lokalt handlingsrom på kulturfeltet

Norsk kulturforum (NOKU) har avgitt høringssvar av 14. april 2026 til NOU 2026: 1 *En bærekraftig kommunesektor*. Som interesse- og kompetanseorganisasjon for kultursektor i kommuner og fylkeskommuner ønsker vi å utdype noen forhold av betydning for kommisjonens pågående arbeid.

NOKU støtter ambisjonen om bedre ressursbruk og mindre unødvendig detaljstyring. Samtidig må tiltakene tilpasses det enkelte områdets faktiske styringsbelastning.

På kulturfeltet gir lovverket allerede betydelig lokal frihet, både gjennom kulturlovens overordnede rammer og kommunenes handlingsrom i utformingen av kulturskoletilbudet. En generell begrunnelse om for stort statlig styringstrykk er derfor ikke tilstrekkelig for å svekke de få forpliktelsene som sikrer kulturfeltets plass i kommunene.

Kommisjonens oppgave bør være å redusere unødvendig ressursbruk, ikke å svekke det nasjonale ansvaret for å gi innbyggerne tilgang til kultur å delta og oppleve i kulturvirksomhet.

1. Kulturlovens plan- og tilretteleggingsansvar må opprettholdes

Kulturloven § 4 pålegger kommuner og fylkeskommuner å legge til rette for kulturvirksomhet, ha en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov og fastsette overordnede mål og strategier i planarbeidet. Bestemmelsen fastsetter ikke et bestemt bevilgningsnivå eller hvilke kulturtiltak kommunen skal prioritere. Den knytter kulturfeltet til den ordinære samfunnsplanleggingen.

Dette er etter NOKUs syn en hensiktsmessig balanse mellom nasjonalt ansvar og lokalt selvstyre: Staten krever at kommunen vurderer kulturfeltets behov, mens kommunen selv utformer svarene. Et slikt kunnskapsgrunnlag er særlig viktig når ressursene blir knappere og prioriteringene vanskeligere. Å fjerne kravet vil ikke gi kommunene bedre forutsetninger for helhetlig prioritering, men øke risikoen for at kultur blir oversett.

NOKU ber kommisjonen om å videreføre kulturlovens plan- og tilretteleggingsansvar og legge til rette for praktisk gjennomføring innenfor kommunenes ordinære planarbeid.

2. Folkebibliotek og kulturskole må bestå som lovpålagte tilbud

Folkebibliotek og kulturskole er blant de få kulturtilbudene kommunene uttrykkelig er pålagt å ha. Samtidig åpner lovverket for samarbeid mellom kommuner. Kulturskolebestemmelsen gir dessuten stort lokalt handlingsrom og fastsetter ikke krav til tilbudets omfang eller bredde. Plikten til å ha tilbudene er dermed ikke til hinder for lokal tilpasning og samarbeid.

Folkebiblioteket skal gi tilgang til kunnskap og kultur og være en uavhengig arena for offentlig samtale. Kulturskolen skal gi barn og unge muligheter til å lære, skape og formidle kunst- og

kulturuttrykk. Dette er grunnleggende funksjoner som NOKU mener må sikres også i en kommunehverdag preget av omstilling.

Lovfesting alene sikrer ikke tilstrekkelig kvalitet og tilgjengelighet. Å fjerne lovbestemmelsene vil likevel svekke det felles utgangspunktet for et tilbud i hele landet.

NOKU ber kommisjonen om å opprettholde kommunenes plikt til å ha folkebibliotek og kulturskole. Omstilling må handle om hvordan tilbudene kan utvikles og organiseres, ikke om ansvaret skal bort.

3. Forenkling må ikke innebære at staten trekker seg ut av kulturfinansieringen

Kulturloven gir også staten et selvstendig ansvar for å fremme og legge til rette for kulturvirksomhet over hele landet. At et tilbud er lokalisert i en kommune, gjør det derfor ikke til et rent kommunalt ansvar.

NOKU mener sterke kommuneøkonomiske rammer må kombineres med målrettede statlige kulturmidler. Direkte tilskudd til institusjoner, kulturarenaer og aktivitet kan ivareta nasjonale hensyn som ikke nødvendigvis blir sikret gjennom hver enkelt kommunes prioriteringer. Felles finansiering kan også forene lokalt engasjement med et nasjonalt ansvar for kulturell infrastruktur.

Forenkling bør rette seg mot unødvendig søknadsarbeid, overlappende rapportering og uklare vilkår. Verken innlemming i rammetilskuddet eller samling i større tilskuddsordninger bør være et mål i seg selv. Endringer må vurderes ut fra konsekvensene for kulturtilbudet, geografisk fordeling, fagkompetanse og langsiktighet. Krav om medfinansiering bør utformes gjennom tidlig dialog og ta hensyn til ulike økonomiske forutsetninger.

NOKU ber kommisjonen om å skille mellom forenkling av tilskuddsforvaltningen og svekkelse av statens kulturpolitiske virkemidler.

4. Faglige råd og standarder er ikke det samme som statlig detaljstyring

Kommisjonen bør skille tydelig mellom bindende statlige krav og faglige verktøy som kommunene selv velger å bruke. Kulturskolens rammeplan er eksempelvis utviklet på oppdrag fra medlemskommunene og er veiledende. Den tas i bruk gjennom kommunens eget vedtak.

Tilsvarende mener NOKU at faglige råd om akustikk, rom og utstyr må vurderes som støtte til gode investeringer, ikke uten videre som begrensninger i lokalt selvstyre. Lokal tilpasning og sambruk må bygge på kunnskap om hva aktivitetene krever.

NOKU ber kommisjonen om å bevare faglige kvalitetsverktøy og spesialisert kompetanse, også ved eventuell samordning av tilskuddsordninger for kulturarenaer.

5. Kompetanse- og interesseorganisasjoner styrker kommunenes handlingsrom

NOKU og andre medlemsorganisasjoner gir kommunene tilgang til faglige nettverk, kunnskapsdeling og kompetanseutvikling. NOKUs arbeid omfatter blant annet støtte til kulturplanlegging og utvikling av lokal kulturpolitikk.

Statlig driftsstøtte til slike organisasjoner er ikke i seg selv statlig styring av kommunene. Det må skilles mellom kommunestyrets beslutningsmyndighet og medlemsorganisasjoners oppgave med å fremme faglige og interessepolitiske synspunkter. Støtten gir ikke organisasjonene myndighet til å binde kommunenes prioriteringer.

Etter NOKUs syn gir stabile fagmiljøer særlig verdi for kommuner med liten kulturadministrasjon. En overgang fra driftsstøtte til kortvarige prosjektmidler kan svekke kontinuiteten og skape mer søknads- og rapporteringsarbeid – i strid med målet om forenkling.

NOKU ber om at statlig støtte til medlemsbaserte kompetanse- og interesseorganisasjoner vurderes ut fra deres bidrag til kunnskap, utvikling og demokratisk deltakelse, ikke som et inngrep i kommunalt selvstyre.

6. Kulturutvikling er samfunnsutvikling

Avslutningsvis ber NOKU kommisjonen om å behandle kultur som en del av kommunenes samfunnsutviklerrolle. En bærekraftig kommune må også gi mennesker mulighet til å delta, skape og høre til. Tiltak på kulturfeltet må derfor vurderes opp mot både den faktiske ressursgevinsten og konsekvensene for lokalsamfunnet.

Kulturfeltet trenger ikke mer statlig detaljstyring, men et tydelig nasjonalt ansvar som gjør lokal kulturpolitikk mulig.

Med vennlig hilsen

Bård Jacobsen
Styreleder

Bjarne Dæhli
Fung. generalsekretær

Norsk kulturforum (NOKU) er interesse- og kompetanseorganisasjonen for kultursektor i kommuner og fylkeskommuner over hele landet. Mer enn 270 kommuner, fylkeskommuner og lokale kulturorganisasjoner er medlemmer. NOKU samler og deler kunnskap og erfaringer for å styrke lokal kultursektoren.

www.noku.no // www.kulturytring.no // post@noku.no